

راه آفتاب

برای مردم وجود امام و رهبری مقتدر و امانتدار، نگهبان و پاک دست را ضروری می دانست و می فرمود: اگر خداوند برای مردم، امام، قیّم، امین و حافظ معین نمی کرد، ملت و دین تباہ می شد.

عیون أخبار الرضا علیه السلام، ج ۲، ص ۱۰۰-۱۰۱.

استمرار نهضت؛ شرح رفتار «شما» با «حکومت اسلامی»

حسین سلیمانی

آستان قدس رضوی
معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی

شناسنامه: سلیمانی، حسین، عنوان و نام پدیدآور: استمرار نهضت: شرح رفتار شما با حکومت اسلامی / حسین سلیمانی؛ تهیه: معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی آستان قدس رضوی. مشخصات اثر: مشهد، انتشارات قدس رضوی، ۱۳۹۳. فروست: رهنما ۱۱۹. شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۹۹-۱۸۹-۸. وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا. یاداشت: سبک زندگی، راه و رسم زندگی (اسلام)، روابط اجتماعی - جنبه های مذهبی - اسلام. شناسه افزوده: آستان قدس رضوی، معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی. رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۳ ۵الف ۸س BP۲۳۱. رده‌بندی دیویی: ۲۹۷/۴۸۳۲. شماره کتابشناسی ملی: ۳۶۰۰۴۴۴.

۱۱۹

نام اثر : استمرار نهضت؛ شرح رفتار «شما» با «حکومت اسلامی»

نویسنده : حسین سلیمانی

تهیه و تولید : اداره تولیدات فرهنگی آستان قدس رضوی

به سفارش : اداره پاسخ‌گویی به سؤالات دینی آستان قدس رضوی

چاپ اول : پاییز ۱۳۹۳

شمارگان : ۳۰۰۰ نسخه

ناشر : انتشارات قدس رضوی

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۲۹۹-۱۸۹-۸

به کوشش : محمدحسین پورامینی

مدیر هنری : مریم سادات منصوری

ویراستار : زهرا مولایی

نشانی : مشهد مقدس، حرم مطهر امام رضا علیه السلام، اداره پاسخ‌گویی به سؤالات دینی

تلفن : ۰۵۱-۳۲۲۳۵۳۱۲

نمابر : ۰۵۱-۳۲۲۴۰۶۰۲

پست الکترونیک : rahnama.eq@gmail.com

فهرست

۹	درآمد
۱۱	فصل اول: «نخ تسبیح»؛ رفتار در تشکیل حکومت اسلامی و امور سیاسی
۱۹	فصل دوم: «باربری»؛ رفتار مسئولین با مردم
۲۷	فصل سوم: «سه اصل» رفتار مردم با مسئولین
۳۵	فصل چهارم: «من سبب زمینی نیستم!»؛ رفتار در امور اجتماعی و فرهنگی حکومت اسلامی
۴۳	فصل پنجم: «پول صامت»؛ رفتار در امور اقتصادی حکومت اسلامی

استمرار نهضت

شرح رفتار «شما» با «حکومت اسلامی»

دریچه ؟

به حکومت اسلامی ات فکر می کنی و به رابطله ات با «آن»، از خودت سؤال می کنی:

۱. رفتارت با حاکمان چگونه باید باشد؟

۲. در فعالیت های سیاسی حکومت اسلامی چطور باید عمل کنی؟

۳. در امور اقتصادی حکومت اسلامی چه رفتاری باید داشته باشی؟

۴. در امور فرهنگی و اجتماعی حکومت اسلامی چگونه باید عمل کنی؟

۵. و به طور کلی رفتارت با حکومت اسلامی چگونه باید باشد؟ «استمرار نهضت» فرمول هایی هستند در جهت پاسخ به سؤالات بالا و شرح رفتار «تو» با «حکومت اسلامی ات» بر اساس مبانی اسلام.

درآمد

یکی از ابعاد پیشرفت با مفهوم اسلامی عبارت است از سبک زندگی کردن ... این، بخش حقیقی و اصلی تمدن است ... [مثل] رفتار ما در فعالیت سیاسی، رفتار ما با پلیس، رفتار ما با مأمور دولت ... این‌ها آن بخش‌های اصلی تمدن است که متن زندگی انسان است برای ساختن این بخش از تمدن نوین اسلامی، به شدت باید از تقلید [از غرب] پرهیز کنیم.^۱

می‌خواهی که همیشه تداوم داشته باشد آفتاب و به دنبال راهی هستی تا آن را برای همیشه نگه داری. چه باید بکنی؟ چه راهی آفتاب را برای همیشه نگه خواهد داشت؟!

این سؤالات را از خود می‌پرسی و به این فکر می‌کنی که باید سیاهی را از بین ببری و راه رسیدن نور را باز کنی، راه رسیدن نور که باز شود آفتاب تداوم خواهد داشت. اینجا به دنبال باز کردن راهی برای تداوم داشتن آفتاب هستی.

۱. مقام معظم رهبری در دیدار با جوانان استان خراسان شمالی؛ ۱۳۹۳/۰۷/۲۳.

نخ تسييح

فصل اول

رفتار در تشکیل حکومت اسلامی و امور سیاسی

تک تک دانه‌ها را جمع می‌کنیم کنار هم و بعد هم نگاهشان می‌کنیم، یک دانه را برمی‌داریم دیگری می‌افتد، می‌آییم دیگری را برداریم دانه‌های دیگر می‌مانند، کاری از پیش نمی‌بریم، چه کنیم؟ نیاز به نخ تسبیح داریم، اگر نخ تسبیح نداشته باشیم نمی‌توانیم دانه‌ها را به هم متصل کنیم و اگر دانه‌ها به هم متصل نباشند اساساً تسبیحی وجود ندارد! چه بخواهیم چه نخواهیم به نخ تسبیح برای داشتن تسبیح احتیاج داریم! این نخ تسبیح همان فرمول رفتار ما در تشکیل حکومت اسلامی و امور سیاسی است؛ فرمول و توضیحش را که بخوانید نخ تسبیح دستتان می‌آید.

پنجره

«حکومت اسلامی = نخ تسبیح + حفظ نخ تسبیح»

۲۰
تسبیح

این نخ تسبیح که در این فرمول آمده ریشه‌اش در منابع اسلامی است، که در آن‌ها جایگاه حاکم و حکومت اسلامی به نخ تسبیحی تشبیه شده

مفهوم

۱۳

است که اگر آن نخ نباشد تسبیحی در کار نخواهد بود.^۱

هر کاری که در فرمول رفتار در تشکیل حکومت اسلامی و سیاسی باید انجام بدهیم ریشه‌اش برمی‌گردد به همین لازم بودن وجود نخ تسبیح، که همان حاکم اسلامی و حکومت اسلامی باشد و بعد از آن هم حفظ این نخ تسبیح مهم است.

می‌خواهیم نخ تسبیح داشته باشیم، چه باید بکنیم؟ باید در برابر ظلم قیام کنیم و استقلال و آزادی را به ارمغان آورده و حکومت اسلامی تشکیل بدهیم. به هر حال اسلام احکامی دارد، این احکام نباید اجرا بشود؟ اسلام تفکری دارد، این تفکر نباید حاکم بشود؟ اگر بخواهیم احکام اسلامی را اجرا کنیم و تفکر اسلامی را بر جامعه حاکم کنیم، ناچار هستیم که نخ تسبیح داشته باشیم و حکومت اسلامی تشکیل بدهیم.

حکومت اسلامی را تشکیل دادیم، حالا چه کنیم؟

ما یک نخ تسبیح داریم و تعداد زیادی مهره که این نخ آن‌ها را در کنار هم نگاه داشته است، ادامه فرمول این است که ما نخ تسبیح را به درستی حفظ نمائیم، اگر بخواهیم نخ تسبیح را حفظ کنیم تا دانه‌ها پراکنده نباشند و از هم جدا نشوند، چه رفتاری با تسبیح خواهیم داشت؟

۱. امام علی علیه السلام می‌فرماید: جایگاه حاکم و حکومت اسلامی جایگاه نخی است که مهره‌ها را کنار هم جمع کرده و برخی را ضمیمه برخی دیگر می‌کند. اگر رشته پاره شود، مهره‌ها پراکنده می‌شوند و از بین می‌روند (بحارالانوار؛ ج ۳۱، ص ۱۳).

حتماً سعی می‌کنیم تسبیح را دست آدم درستی بدهیم که از آن درست استفاده کند و پاره‌اش نکند، این جزو حفظ کردن نخ تسبیح است؛ اگر این تسبیح دست کسی بیفتد که انسان درستی نیست، با آن خوب رفتار نمی‌کند و احتمالاً نخ تسبیح پاره شده و دانه‌ها یک به یک به زمین می‌افتد و دیگر تسبیحی نخواهیم داشت.

در حکومت اسلامی هم همین است که ما حکومت را دست حاکمی عادل می‌دهیم تا نخ تسبیح پاره نشود، حاکم عادل با تسبیح به درستی رفتار می‌کند و آن را حفظ می‌کند اما حاکمی که عادل نباشد با تسبیح خوب رفتار نمی‌کند و تسبیح به طور کل از بین خواهد رفت.

پنجره

امام رضا علیه السلام می‌فرمایند:

لَوْ لَمْ يَجْعَلْ لَهُمْ إِمَامًا قِيَمًا أَمِينًا حَافِظًا مُسْتَوْدَعًا لَدَرَسَتْ
الْمِلَّةُ وَ ذَهَبَ الدِّينُ.^۱

اگر برای مردم رهبری توانمند، امین، محافظ و عادل قرار داده نمی‌شد، آیین نابود شده و دین از بین می‌رفت.

می‌خواهیم از تسبیح به درستی نگه‌داری کنیم و آن را حفظ کنیم، کار دیگری که برای حفظ کردن تسبیح انجام می‌دهیم، اتحاد است! اگر

۱. بحار الأنوار؛ ج ۲۳، ص ۳.

متحد نباشیم و تفرقه داشته باشیم دشمن احساس می‌کند که می‌تواند به ما ضربه بزند و باعث ضعیف شدن نخ تسبیحمان می‌شویم، پس بر همین اساس باید از تفرقه پرهیزیم تا تسبیح و نخ آن بهتر حفظ شوند و از بین نروند.

پنجره

﴿وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا﴾^۱

و همگی به ریسمان خدا [قرآن و اسلام و هر گونه وسیله وحدت] چنگ زنید و پراکنده نشوید!

اگر بخواهیم تسبیح را حفظ کنیم و از آن به درستی نگه‌داری کنیم، باید در کارهای مختلف مشارکت خودمان را نشان دهیم و مشارکت سیاسی داشته باشیم، شرکت در انتخابات یک نوع مشارکت سیاسی است، کمک کردن به مسئولین و مردم برای عمل بهتر به وظائفشان، تذکر دادن به آن‌ها در صورتی که اشتباهی انجام بدهند و ... همگی جزو چیزهایی است که کمک می‌کنند به حفظ کردن نخ تسبیح و نگه‌داری کردن از آن و خلاصه که هر عمل و هر کاری که انجام می‌دهیم باید در جهت حفظ نخ تسبیح باشد و حفظ کردن نخ تسبیح همان وفاداری است. کسی که وفادار به نخ تسبیحش است از آن به درستی مراقبت

۱. آل عمران: ۱۰۳.

می‌کند و اگر در دوره‌ای از زمان احساس کند که آن نخ دارد ضعیف می‌شود با مشارکت سیاسی و انتخاب و کارهای دیگر نخ را دوباره محکم می‌کند.

پنجره

گسترش مشارکت و حضور گسترده‌ی مردم در انتخابات اهمیت دارد. شور انتخاباتی در کشور و حضور مردم پای صندوق‌های رأی می‌تواند تهدیدهای دشمنان را بی‌اثر کند؛ می‌تواند دشمن را ناامید کند؛ می‌تواند امنیت کشور را تأمین کند. ملت عزیز ما در همه‌ی نقاط کشور این را بدانند؛ حضور گسترده‌ی آن‌ها در پای صندوق رأی، در آینده‌ی کشور تأثیر دارد؛ در امنیت، در استقلال، در ثروت ملی، در اقتصاد، در همه‌ی مسائل مهم کشور تأثیر می‌گذارد.^۱

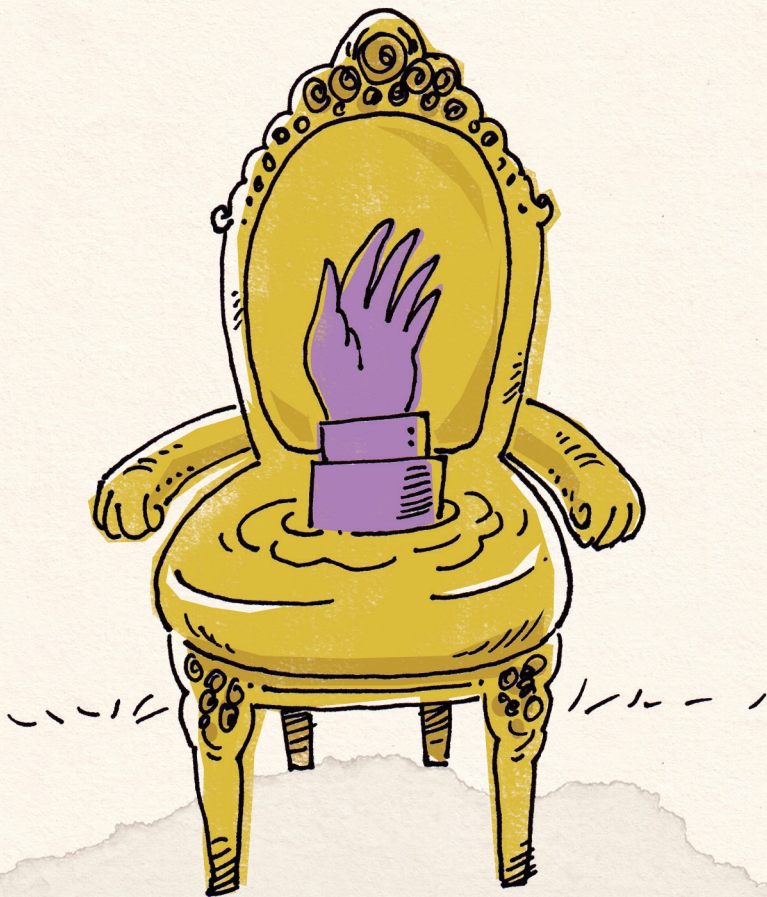
۱. مقام معظم رهبری در حرم مطهر رضوی؛ ۱۳۹۲/۰۱/۰۱.

باربری

فصل دوم

رفتار مسئولین با مردم

باری را سپرده‌اند به کسی که از جایی به جای دیگر برساند و آن فرد مسئول رساندن این بار شده است، ... اگر این بار چند عدد نان باشد آن باربر چه می‌کند؟ چه رفتاری خواهد داشت؟ اگر آن بار مقدار زیادی زعفران باشد باربر چه خواهد کرد و چه رفتاری نشان خواهد داد؟ اگر آن بار چندین کیلو طلا باشد چه رفتاری خواهد داشت؟ و اگر آن بار بخشی از دین و دنیای مردم باشد؟!

فرمول رفتار مسئولین با مردم، در واقع اشاره به همین مسئله مهم باربری دارد:

پنجره

«مسئولین حکومت اسلامی = باربر، بار = بخشی از دین و دنیای مردم»

قطعاً بردن هر باری رفتار خودش را خواهد داشت و با مهم‌تر شدن بارها رفتار باربر هم عوض خواهد شد، یعنی با توجه به اینکه آن بار چه چیزی

است و چقدر اهمیت دارد رفتار باربر عوض می‌شود. مثلاً وقتی بار چند تکه نان است باربر به مسیر و بار و باقی مسائل یک جور دقت خواهد کرد و وقتی بار مقدار زیادی طلا باشد جوری دیگر و وقتی بار بخشی از دین و دنیای مردم باشد قطعاً رفتار به نوعی دیگر خواهد بود.

اینکه می‌گوییم مسئولین بخشی از بار دین و دنیای مردم را به دوش دارند و باید به مقصد برسانند معنی‌اش این نیست که مردم مسئول دین و دنیای خودشان نیستند و اگر کار اشتباهی انجام بدهند به عهدهٔ مسئولین است و گناهی به گردن آن‌ها نوشته نمی‌شود، خیر! دین و دنیای همه قطعاً به خودشان و رفتارهایشان و میزان کار و تلاششان بستگی خواهد داشت و خودشان مأمور به خوب زندگی کردن و خوب بندگی کردن خواهند بود.

پنجره

﴿وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ وَإِن تَدْعُ مُثْقَلَةٌ إِلَىٰ حِمْلِهَا لَا يُحْمَلْ مِنْهُ شَيْءٌ وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ﴾

هیچ گنهکاری بار گناه دیگری را بر دوش نمی‌کشد؛ و اگر شخص سنگین باری دیگری را برای حمل گناه خود بخواند، چیزی از آن را بر دوش نخواهد گرفت، هرچند از نزدیکان او باشد.

۱. فاطر: ۱۸.

رفتار مسئولین جامعه اسلامی و میزان کار و تلاش آن‌ها در دین و دنیای مردم تأثیر دارد، یعنی مردم خودشان هستند که نوع زندگی کردنشان را انتخاب می‌کنند، کسی اسلحه روی سرشان نمی‌گیرد که باید این طور که می‌گوییم زندگی کنی، اما در اینکه چطور زندگی کردنشان را انتخاب کنند، رفتار مسئولین تأثیر دارد و نمی‌شود این تأثیر را منکر شد.

مثلاً اینکه مسئولین فقرزدائی کنند و در جهت از بین بردن فقر تلاش کنند در سطح زندگی و معیشت مردم و انتخاب آن‌ها تأثیر خواهد داشت، اینکه مسئولین به فکر بالا بردن سطح دانش مردم باشند، مدرسه و دانشگاه تأسیس کنند و خوب آن‌ها را مدیریت کنند در سطح علم و دانش مردم تأثیر خواهد داشت، اینکه مسئولین در جهت تبلیغ و ترویج امور دینی عمل کنند در دینداری مردم تأثیر خواهد داشت و ...

پس عملکرد مسئولین حکومت اسلامی و روش و شیوه کار آن‌ها بر روی دین و دنیای مردم تأثیر دارد. برای همین است که می‌گوییم بخشی از بار دین و دنیای مردم به عهده مسئولین است.

بار انسان نان باشد کار سخت‌تر و مهم‌تر است یا زعفران؟ بار انسان طلا و جواهر باشد کار سخت‌تر و مهم‌تر است یا دین و دنیای مردم؟!

کسی که می‌خواهد باری را سالم به مقصد برساند، خصوصاً وقتی آن بار چیز مهمی مثل بخشی از دین و دنیای مردم است، به خودش نگاه می‌کند که آیا مناسب این مسئولیت هست یا خیر! و بی‌خود و

بی‌جهت مسئولیتی را که نمی‌تواند انجام بدهد قبول نمی‌کند، مثلاً ممکن است بداند فرد دیگری بهتر و برتر از او برای انجام دادن این مسئولیت هست، در این صورت حق ندارد مسئولیت را قبول کند و اگر قبول کند بدعت‌گذار و گمراه‌کننده است.^۱

کسی که می‌خواهد باری را سالم به مقصد برساند، خصوصاً وقتی آن بار چیز مهمی مثل بخشی از دین و دنیای مردم است از همکاران خوب و شایسته استفاده می‌کند.^۲ مثلاً به خاطر برخی اختلافات جزئی جلوی همکاری انسان‌های شایسته را نمی‌گیرد یا به صرف اینکه آن فرد از گروه و دسته فکری و سیاسی دیگری است وی را از داشتن مسئولیت محروم نمی‌کند؛ چرا که حضور آن فرد به نفع مردم است. کسی که می‌خواهد بار مهمی مثل بخشی از دین و دنیای مردم را به مقصد برساند به حرف انسان‌های دروغگو و خصوصاً انسان‌های سخن‌چین و چاپلوس اهمیت نمی‌دهد؛^۳ چرا که حيله‌گری و فریبکاری آنان به ضرر خودش و مردم است، دروغ نمی‌گوید و ستم و خیانت نیز نمی‌کند؛ چرا که این دروغ‌گویی و خیانت و ستم وی باعث سستی دولت

۱. امام رضا (ع) می‌فرمایند: هر کس مردم را به خودش دعوت کند در حالی که در بین آن‌ها اعلم و برتر از او وجود دارد، بدعت‌گذار و گمراه‌کننده است (مستدرک‌الوسائل؛ ج ۱۱، ص ۳۰).

۲. امام علی (ع) می‌فرمایند: شایسته نیست برای مسئولین که در سه مورد کوتاهی ورزند: پاسداری از مرزها، رسیدگی به حقوق از بین رفته و انتخاب افراد شایسته جهت مسئولیت‌های مختلف (بحار‌الأنوار؛ ج ۷۵، ص ۲۳۳).

۳. امام علی (ع) می‌فرمایند: در تصدیق انسان‌های سخن‌چین و چاپلوس عجله مکن؛ چرا که آن‌ها حيله‌گر و فریبکارند، هرچند خودشان را مثل انسان‌های خیرخواه جلوه دهند (نهج‌البلاغه؛ نامه ۵۳).

و ضرر به مردم خواهد شد.

پنجره

امام رضا علیه السلام می‌فرماید:

إِذَا كَذَبَ الْوَلَاةُ حُبِسَ الْمَطَرُ وَ إِذَا جَارَ السُّلْطَانُ هَانَتْ
الدَّوْلَةُ.^۱

زمانی که مسئولین دروغ بگویند باران نمی‌بارد و زمانی که
سلطین ستم کنند دولت سست و بی‌اعتبار خواهد شد.

بازگردیم به همان قانون کلی، همان چیزی که در ابتدای فرمول گفته
شد، همان چیزی است که از آن به باربری و به دوش کشیدن بخشی
از دین و دنیای مردم یاد کردیم، مسئولین در جامعه اسلامی باید هر
کار شرعی و قانونی که می‌توانند انجام دهند تا بار (بخوانید بخشی از
دین و دنیای مردم) سالم به مقصد برسد و این کار می‌شود دلیل که
باشوند بهترین مردم.^۲ این می‌شود دلیل که در روزی که اعمال همه
مشخص می‌شود بتواند سرش را بالا بگیرد و از او به باربری خوب و
صالح یاد شود.

۱. مستدرک الوسائل؛ ج ۶ ص ۱۸۸.

۲. امام علی علیه السلام می‌فرماید: بهترین مردم کسی است که سنگینی بار مردم را به دوش می‌کشد
(عبرالحکم؛ ص ۳۷).

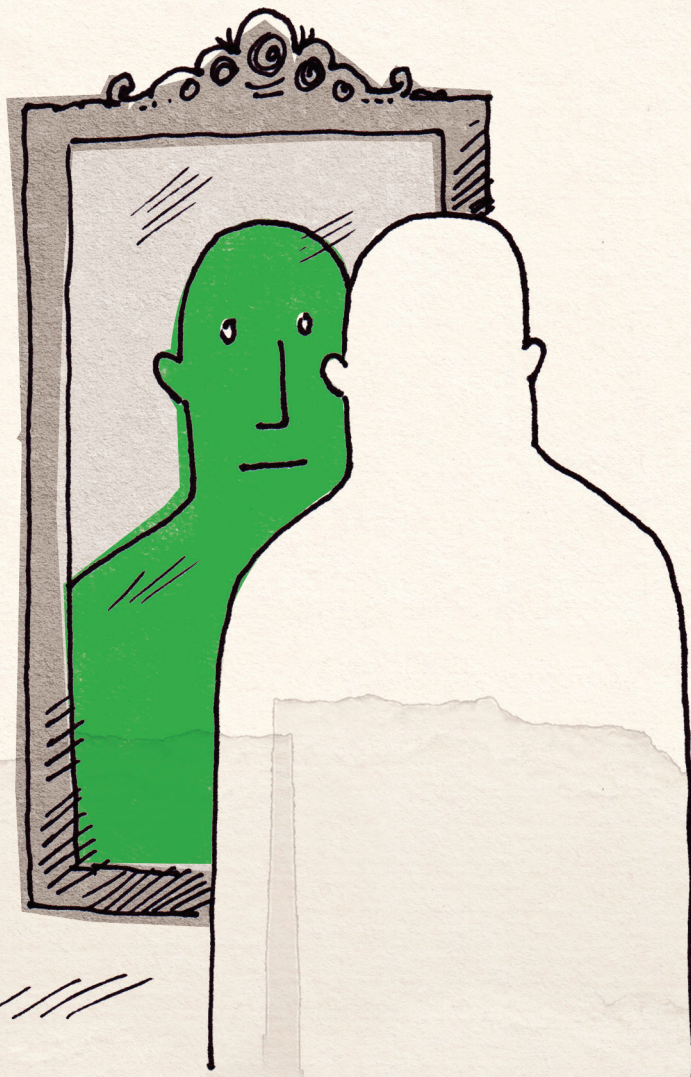
مهم‌ترین مطلب اصلی امیرالمؤمنین علیه السلام در باب حکومت این است: حاکم نباید حکومت را برای خود وسیلهٔ اعاشه و زندگی و کسب درآمد و اندوختن ثروت قرار دهد، بلکه باید آن را یک مسئولیت بداند. باری است بر دوش او؛ باید همهٔ همّت خود را بگذارد که این بار را به منزل برساند.^۱

۱. مقام معظم رهبری در خطبه‌های نماز جمعه تهران؛ ۱۳۷۹/۰۹/۲۵.

سه اصل

فصل سوم

رفتار مردم با مسئولین

در خیلی از موضوعات مختلف سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، ورزشی و ... اصولی وجود دارد، فرض کنید مثلاً می‌گویند در ورزش این چند اصل وجود دارد، در اقتصاد این چند اصل مهم است، در فرهنگ اصل این است که این کار را انجام دهیم و ...

مثل همه موضوعات و موارد دیگر در حکومت اسلامی و در رفتار مردم با مسئولین حکومت هم اصولی وجود دارد، این اصول سه چیز هستند که در فرمول زیر آمده‌اند:

پنجره

«تبعیت از دستورات شرعی + خیرخواهی + دعا»

س
ر
ا
ه

برویم سراغ توضیح فرمولمان؛ همان «سه اصل»، اصل اول این است که مردم باید از دستورات شرعی مسئولین تبعیت کنند و به فرمان آنها گوش دهند، این تبعیت از دستورات شرعی هم به صورت مستقیم است مثل جایی که مسئولی فرمانی مستقیم به شخص یا اشخاص خاصی

می‌دهد، و هم به صورت غیر مستقیم است مثل تبعیت کردن از قوانینی که حکومت اسلامی دارد. به هر حال در حکومت اسلامی قوانینی وجود دارد که اداره کردن مملکت به وسیله آن قوانین صورت می‌گیرد و بر عهده مردم است که قانون مدار باشند و الا اگر بنا باشد قوانین فقط وضع شوند که وضع شده باشند و به آنها عمل نشود جامعه اسلامی دچار اختلال خواهد شد و به قول معروف سنگ روی سنگ بند نمی‌شود. دقت شود که مراد دستورات قانونی و شرعی مسئولین است و الا تبعیت از مسئولین در شرایطی که از انسان کاری غیر شرعی بخواهند قطعاً نادرست خواهد بود. واضح است که مقصود از عمل کردن به قانون، قانونی است که از مسیر مشخص آن وضع شده و مورد تأیید قرار گرفته است که اسلام رد کردن این قوانین را مانند رد کردن خدا دانسته است.^۱ مثلاً گاهی دیده می‌شود که قانون وضع شده است و باید به آن قانون عمل شود اما فرد یا افرادی می‌خواهند واسطه شوند که قانون عمل نشود که این افراد در قیامت عاقبت خوبی نخواهند داشت.^۲

۱. امام صادق علیه السلام می‌فرمایند: نگاه کنید به فردی که حدیث ما را روایت می‌کند و در حلال و حرام و احکام و معارف صاحب نظر است و آنها را خوب می‌فهمد، پس حکمش نافذ است و به حاکمیت او راضی باشید؛ چون من وی را بر شما حاکم قرار داده‌ام، پس هرگاه حکم کند و پذیرفته نشود، حکم خدا را سبک شمرده و حکم ما رد شده است و هر کس حکم ما را رد کند، خدا را رد کرده است (عوالی الاکبری؛ ج ۳، ص ۱۹).

۲. رسول خدا صلی الله علیه و آله از واسطه شدن برای اجرا نشدن احکام و قوانین الهی نهی کرده‌اند و فرموده‌اند: هر کس در اجرا نشدن قوانین الهی واسطه شود، خداوند او را در قیامت عذاب خواهد کرد (مستدرک الوسائل؛ ج ۱۸، ص ۲۴).

آنچه برای مردم و مسئولان - هر دو- حائز اهمیت است، عبارت است از همکاری و حفظ وحدت ملی و همبستگی عمومی ملت در قبال آنچه مسئولان موظفند انجام دهند. ادامه این راه از یک طرف و همکاری مردم و مسئولان از سوی دیگر، می‌تواند ما را در پیشرفت این راه و پیشبرد این اهداف والا کمک کند.^۱

اصل دوم خیرخواهی کردن است،^۲ یکی از موارد خیرخواهی این است که مردم در کارها مشارکت داشته باشند، ساده‌ترین روش مشارکت، مشارکت کردن در انتخابات و مشارکت سیاسی است، اینکه مردم مسئولان را نصیحت کنند و آنها را نقد کنند، نیز نوع دیگری از خیرخواهی کردن است؛ این نصیحت کردن و نقد کردن می‌تواند با نوشتن مقاله‌ای در روزنامه باشد، می‌تواند با صحبت کردن با یک مسئول و گفتن نقاط ضعف وی باشد، می‌تواند با ارائه راهکار و پیشنهاد باشد و انواع دیگری که می‌شود برای مسئولان حکومت اسلامی خیرخواهی کرد، مثلاً مردم در جامعه اسلامی می‌توانند اگر در مسئله‌ای اطلاعاتی

۱. مقام معظم رهبری به مناسب آغاز سال ۱۳۸۴؛ ۱/۰۱/۱۳۸۴.

۲. رسول خدا ﷺ می‌فرماید: یکی از مواردی که مسلمان در آنها خیانت نمی‌کند نصیحت و خیرخواهی کردن برای حاکمان و مسئولین جامعه اسلامی است (اصول کافی؛ ج ۱، ص ۴۰۳).

دارند با مسئولان همکاری اطلاعاتی داشته باشند و به آن‌ها اطلاعات بدهند. این مسئله که خود مسئولین کسی را مأمور دادن اطلاعات بکنند در اسلام وجود دارد و به آن صریحاً اشاره شده است.

پنجره

امام رضا علیه السلام می‌فرمایند:

كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا بَعَثَ جَيْشًا فَأَتَاهُمْ أَمِيرًا بَعَثَ مَعَهُ مِنْ ثِقَاتِهِ مَنْ يَتَجَسَّسُ لَهُ خَبْرَهُ.^۱

رسول خدا ﷺ هرگاه سپاهی را به منطقه‌ای می‌فرستاد و به فرماندهی آن اعتماد نداشت، فردی را که مورد اعتمادش بود به همراه سپاه می‌فرستاد تا آن‌ها را زیر نظر داشته باشد و به آن حضرت گزارش و اطلاعات دهد.

اصل سوم هم دعا کردن برای پیروزی و موفقیت مسئولین حکومت اسلامی است، همان‌طور که ما به دعا نیاز داریم آن‌ها هم نیاز دارند، هیچ فردی نیست که از دعای دیگران بی‌نیاز باشد، ممکن است انسان برای مسئولین حکومت اسلامی کارهایی را که در دو اصل دیگر گفتیم، نتواند انجام دهد؛ بهترین کار این است که حداقل دعای خیر کند برای مسئولین، دعا برای موفقیت و این دعا کردن، واقعاً چیز گران‌بهای

۱. وسائل الشیعة؛ ج ۱۵، ص ۶۰.

است، کسی تصور نکند که دعا کردن مسئله کوچکی است، خیر! دعا کردن برای مسئولین کار بسیار با اهمیتی است و اگر با اهمیت نبود اسلام صریحاً به آن سفارش نمی کرد و آن را یکی از وظائف مردم در قبال مسئولین قرار نمی داد.^۱ چقدر زیبا می شود جامعه ما زمانی که مردم در رفتار با مسئولین فرمول سه اصل را به کار بگیرند. چقدر زیبا می شود که غر زدن ها و برخی نق زدن ها تبدیل بشوند به خیرخواهی و نصیحت و نقد سازنده، تبعیت نکردن از مسئولین و قوانین تبدیل بشوند به تبعیت از قوانین و مسئولین؛ و دعا کردن برای مسئولان حکومت اسلامی کار روزانه مان شود. جامعه زیبایی خواهیم داشت بعد از عمل کردن به فرمول «سه اصل» و کاش این «سه اصل» را جدی بگیریم که جدی گرفتن فرمول «سه اصل» خودش یک اصل است.

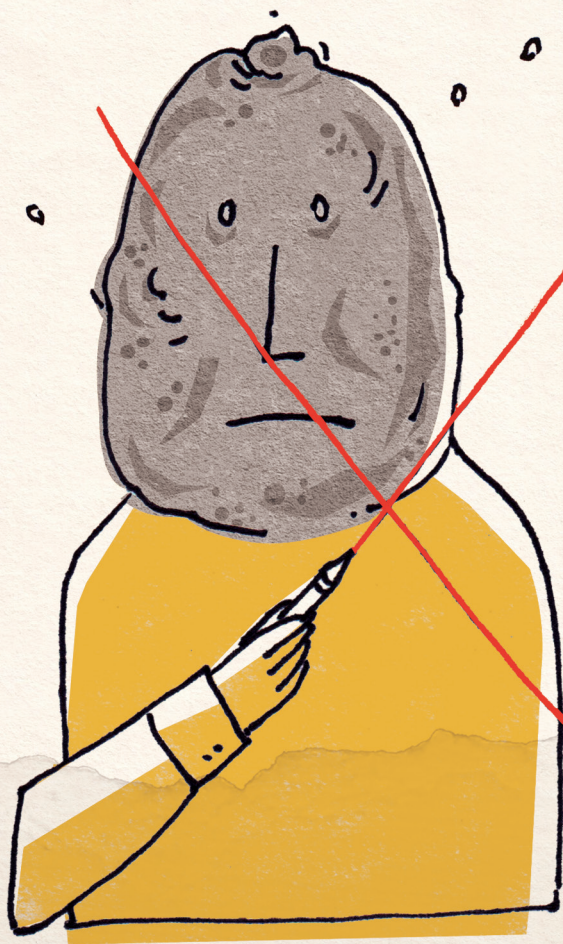
۱. امام صادق علیه السلام می فرمایند: سه چیز است که در مقابل حاکمان بر عهده مردم است؛ تبعیت از حاکمان، خیرخواهی کردن برای آنان در آشکار و نهان، دعا کردن برای پیروزی و صلاح حاکمان (بحارالانوار؛ ج ۷۵، ص ۲۳).

من سیب زمینی نیستم!

فصل چهارم

رفتار در امور اجتماعی و فرهنگی حکومت اسلامی

سیب زمینی چه فایده‌ای دارد؟ منظور فوائد خوراکی نیست، منظور فائده‌ای است که سیب زمینی می‌تواند به جامعه برساند، سیب زمینی فرقی با برخی از ما انسان‌ها چیست؟ سیب زمینی چقدر برای جامعه فایده دارد و ما چقدر برای جامعه فایده داریم؟ سیب زمینی چقدر در امور اجتماعی و فرهنگی فعال است و ما چقدر در این امور فعال هستیم؟

فرمول رفتار ما در امور اجتماعی و فرهنگی حکومت اسلامی باعث می‌شود تا ما سیب زمینی با رگ و خاصیت نباشیم و این فرمول از قرار زیر است:

پنجره

«انجام نیکی + دعوت به نیکی + مبارزه با بدی»

در فرمول رفتار ما در امور فرهنگی و اجتماعی حکومت اسلامی، اولین مسئله این است که خودمان به انجام دادن کارهای نیک مقید باشیم، نه اینکه فقط کارهای نیک را بگوییم یا فرض کنیم صرف اعتقاد به

کارهای نیک کافی است، خیر! لازم است ما به فعالیت های نیک اعتقاد داشته باشیم و به انجام آنها عامل باشیم، هر دوی این ها مهم است، هم ایمان و هم عمل صالح.

پنجره

﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ ... إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصُوا بِالحَقِّ وَتَوَّصُوا بِالصَّبْرِ﴾^۱

انسان ها همه در خسران و زیانند ... مگر افراد و اقلیتی که ایمان آورده و اعمال صالح انجام داده اند و یکدیگر را به حق سفارش کرده و به صبر توصیه نموده اند.

نکته بعدی این است که ما نباید کارهای نیک را منحصر کنیم در صدقه دادن، نماز خواندن، روزه گرفتن، به جا آوردن حج و ... درس دادن و معلمی کردن کاری نیک است، پزشکی کردن و مداوای مردم، ایجاد امنیت در جامعه و اشتغال به کارهای نظامی و انتظامی، انجام دادن کارهای هنری و آموزش مردم از طریق هنر کاری خیر است و ... همه این ها کاری خیر است و ما نباید کار خیر را منحصر کنیم در مواردی خاص، بلکه هر کمک و خیری که از راه شرعی به خود انسان و مردم و جامعه اسلامی برسد، قطعاً کاری خیر است. حالا این کار خیر می تواند

۱. عصر: ۲ و ۳.

نماز باشد، می‌تواند لوله‌کشی آب و فاضلاب برای خانه شهروندی از شهروندان جامعه یا نصیحت مردم و دعوت آنان به خیر و نیکی باشد.^۱ این دعوت مردم به خیر و نیکی و نهی مردم از بدی عاملی است که باعث شده است مردم جامعه اسلامی بهترین مردم باشند و مشخص است که وقتی ما این کار را انجام نمی‌دهیم، بهترین امت نیستیم!

پنجره

﴿كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ﴾^۲

شما از ازل بهترین امتی بودید که برای مردم پدید آمدید؛ چون امر به معروف و نهی از منکر می‌کنید.

فرض کنید که همه ما در یک کشتی هستیم، در میانه اقیانوس، اگر یکی از همسفران ما بخواهد کشتی را سوراخ کند و باعث ورود آب به داخل کشتی شود آیا ما به او اجازه می‌دهیم؟ آیا می‌گوییم بگذار این کار را بکند به ما چه ربطی دارد؟! جامعه اسلامی نیز مانند یک کشتی است؛ اگر کسی گناه کند ضررش به همه جامعه می‌رسد، مثل همان سوراخ کردن کشتی؛ و اگر کسی کار خیر انجام دهد نفعش به همه جامعه

۱. رسول خدا ﷺ می‌فرمایند: در روز قیامت بالاترین مقام نزد خداوند از آن کسی است که در دنیا بیش از دیگران به خیرخواهی و نصیحت مردم بپردازد (وسائل الشیعة؛ ج ۱۶، ص ۳۸).
۲. آل عمران: ۱۱۰.

می‌رسد، برای همین وقتی ما در آن کشتی آن مسافر را از سوراخ کردن کشتی نهی می‌کنیم و دعوتش می‌کنیم به سالم نگه داشتن کشتی، در جامعه اسلامی نیز باید دیگران را دعوت به کارهای خوب کنیم و با بدی‌ها و کسانی که بدی‌ها را انجام می‌دهند مبارزه کرده و آن‌ها را از انجام دادن آن کارها نهی کنیم.

پنجره

در زمینه مسائل اجتماعی شاید هیچ خطابی به مردم شدیدتر، غلیظتر، زنده‌تر و پُرهیجان‌تر از خطاب به امر به معروف و نهی از منکر نیست. امر به معروف و نهی از منکر، یک وظیفه عمومی است ... اگر معنای امر به معروف و نهی از منکر و حدود آن برای مردم روشن شود، معلوم خواهد شد یکی از نوترین، شیرین‌ترین، کارآمدترین و کارسازترین شیوه‌های تعامل اجتماعی، همین امر به معروف و نهی از منکر است و بعضی افراد دیگر در نمی‌آیند بگویند «آقا! این فضولی کردن است!» نه؛ این همکاری کردن است؛ این نظارت عمومی است؛ این کمک به شیوع خیر است؛ این کمک به محدود کردن بدی و شر است.^۱

این فرمول که در موردش با هم صحبت کردیم کمک می‌کند که ما

۱. مقام معظم رهبری در خطبه‌های نماز جمعه تهران؛ ۱۳۷۳/۰۹/۲۵.

سیب زمینی نباشیم، کمک می‌کند که ما در قبال جامعه مسئول باشیم
و به فکر خودمان و جامعه اسلامی‌مان باشیم. اگر به این فرمول عمل
کنیم می‌توانیم سرمان را بالا بگیریم و با افتخار بگوییم که:
«من سیب زمینی نیستم!»

پول صامت

فصل پنجم

رفتار در امور اقتصادی حکومت اسلامی

قدیم‌ترها عده‌ای بودند که پول‌هاشان را در متکاهاشان ذخیره می‌کرده‌اند، فقط برای اینک ذخیره کرده باشند، یعنی پول را جمع می‌کردند و استفاده‌ای از آن نمی‌کردند. الآن عده‌ای هستند که پول‌هایشان را در بانک‌ها، در گاو صندوق‌ها و به صورت طلا و جواهر در لوله‌بخاری خانه‌ها و ... ذخیره می‌کنند فقط برای اینکه ذخیره کرده باشند. این عده از مردم معمولاً پول‌هایشان را فقط و فقط نگه‌داری می‌کنند برای اینکه نگه‌داری کرده باشند! همین! یعنی نه با آن پول کار اقتصادی می‌کنند، نه کار فرهنگی، و نه حتی آن پول را خرج خودشان می‌کنند.

به این مقدمه فکر کنید تا برویم سراغ فرمولمان، فرمول رفتار در فعالیت‌های اقتصادی حکومت اسلامی، این فرمول به این شرح است:

پنجره

«- مال‌اندوزی بد + تولید صحیح + توزیع مناسب +
مصرف صحیح»

اسلام پول‌هایی را که ذخیره می‌شوند فقط برای اینکه ذخیره شوند را پول صامت می‌گوید و آن را دردناک‌ترین چیزی می‌داند که انسان از خود به جای می‌گذارد.^۱ ما به این پول‌های صامت مال‌اندوزی بد می‌گوییم که در رفتار اقتصادی در حکومت اسلامی باید از این رفتار دوری کرد و پول‌ها را به جای ذخیره کردن برای ذخیره کردن، در جهت تولید و افزایش ثروت ملی استفاده کرد.

پنجره

هر نسخه‌ای هرچه هم مستند به منابع علی‌الظاهر دینی باشد و نتواند این دو را تأمین کند، اسلامی نیست. یکی از آن دو پایه عبارت است از «افزایش ثروت ملی». کشور اسلامی باید کشور ثروتمندی باشد؛ کشور فقیری نباید باشد؛ باید بتواند با ثروت خود، با قدرت اقتصادی خود، اهداف والای خودش را در سطح بین‌المللی پیش ببرد. پایه دوم، «توزیع عادلانه و رفع محرومیت در درون جامعه اسلامی» است. این دو تا باید تأمین بشود.^۲

۱. امام صادق علیه السلام می‌فرمایند: انسان چیزی دردناک‌تر از مال صامت [پولی که استفاده نشود] از خود بر جای نگذاشته است، راوی پرسید: چه باید بکند؟ فرمودند: [مثلاً] آن را در [تولید و ساخت] باغ و مزرعه یا خانه به کار بگیرد (الکافی؛ ج ۵، ص ۹).

۲. مقام معظم رهبری در دیدار مسئولان اقتصادی و دست‌اندرکاران اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی؛ ۱۳۸۵/۱۱/۳۰.

مسئله بعدی توزیع مناسب ثروت و مال است، این توزیع مناسب شامل استفاده صحیح در فعالیت‌های اقتصادی و کمک به نیازمندان است و البته که کمک به نیازمندان مقدم است بر مال‌اندوزی و اگر به جای کمک به نیازمندان مال‌اندوزی شود مشکلاتی سخت در جامعه پدید خواهد آمد.^۱ ما باید نگاه کنیم خرج کردن در کدام مسیر صحیح‌تر است، مثلاً اگر کسی هم مشکل بیماری قلبی داشته باشد و هم بخواند بینی‌اش را عمل زیبایی کند کدام یک را اول انجام خواهد داد؟ بیماری قلبی مهم‌تر است و یا عمل زیبایی بینی؟! کدام یک؟ توزیع صحیح یعنی همین که نگاه کنیم به جایی که لازم‌تر است و پول را در آنجا مصرف کنیم و نکته آخر هم اینکه مصرف کردن مال باید صحیح و مناسب باشد. بخل ورزیدن یک نوع از مصرف اشتباه است و اسراف کردن نوع دیگری از مصرف اشتباه.^۲ انصافاً برخی از افراد جامعه این رفتار را دارند؛ یا مال را اساساً مصرف نمی‌کنند یا بخیلانه مصرف می‌کنند و یا اینکه اسراف می‌کنند، همین مال می‌تواند در جای دیگر و در تولید هزینه شود، همین مال می‌تواند ذخیره شود برای زندگی فرزندان و انسان‌های دیگری که در اطراف ما هستند اما متأسفانه گاهی ما اموال را بخیلانه

۱. رسول خدا ﷺ می‌فرماید: هرگاه مردم با فقیرانشان دشمنی کنند (به آنان کمک نکنند) ولی به جایش بازارهایشان را آباد کرده و برای مال‌اندوزی به همدیگر تبریک گویند، خداوند به چهار چیز آنان را هدف می‌گیرد، قحط‌سالی، ستم شاهان، خیانت مسئولان و حمله دشمنان (مجموعه‌توراه؛ ج ۱ ص ۱).

۲. رسول خدا ﷺ می‌فرماید: بخورید، بیاشامید، پوشید و صدقه بدهید بدون آنکه اسراف کنید و بخل داشته باشید (بحار/الأنوار؛ ج ۷۰، ص ۲۰).

و یا مسرفانه مصرف می‌کنیم.

مثل باقی فرمول‌ها در آخر فرمول می‌خواهیم فکر کنیم به جامعه اسلامی‌ای که در آن فرمول رفتار در فعالیت اقتصادی اجرا شده باشد. آن جامعه چطور خواهد بود؟ فقرا در آن جامعه چگونه زندگی خواهند کرد؟ تولید و اسراف و توزیع چطور خواهد بود؟ به همه این‌ها فکر کنیم، یک فکر عمیق طولانی.

پنجره

﴿مَا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ مِنْ أَهْلِ الْقُرَى فَلِلَّهِ وَ لِلرَّسُولِ وَ
لِذِي الْقُرْبَىٰ وَ الْيَتَامَىٰ وَ الْمَسْكِينِ وَ ابْنِ السَّبِيلِ كَيْ لَا يَكُونَ
دُولَةً بَيْنَ الْأَغْنِيَاءِ مِنْكُمْ﴾

آنچه خدا از اموال اهل قری به رسول خود برگردانید از آن خدا و رسول او و از آن خویشان رسول و فقیران و مسکینان و درماندگان در راه است تا اموال بین توانگران دست به دست نچرخد.

حالا می‌دانی که حکومت اسلامی و حاکم اسلامی مثل نخ تسبیح است که اگر نباشد دانه‌های تسبیح نخواهند بود. می‌دانی که مردم باید خیرخواه مسئولین باشند و مسئولین نیز باید حواسشان باشد که مسئولیت باری است بر دوششان و نهایتاً می‌دانی که اجتماع مانند یک کشتی است که اگر کسی خطایی کند و سمت خودش را در کشتی سوراخ کند، آسیبش به همه می‌رسد.

«استمرار نهضت» در این است که به آنچه می‌دانی از حکومت

- اسلامی، عمل کنی.
۱. پرسش‌ها و پاسخ‌ها ۱۵ (دین و سیاست، ولایت فقیه، جمهوری اسلامی). حمید رضا شاکرین، علیرضا محمدی. انتشارات معارف.
  ۲. ولایت فقیه در آئینه پرسش. مجموعه رهنما جلد ۸۱. حمید رضا شاکرین. معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی آستان قدس رضوی.
  ۳. مجموعه پرسمان رضوی. جلد ۴. سلوک سیاسی. محمدباقر پورامینی. معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی آستان قدس رضوی.
  ۴. حکومت اسلامی و رفتار کارگزاران با مردم از دیدگاه امام علی علیه السلام. محمد تقی مدرسی، موسی دانش. انتشارات آستان قدس رضوی.

مجموعهٔ یک صد جلدی کتابچه های رهنما

مرکز پخش : مشهد مقدس، حرم مطهر، نیش باب الجواد علیه السلام، فروشگاه عرضه محصولات رضوی

تلفن : ۰۵۱-۳۲۲۸۵۲۰۴

لوح فشرده کتابچه‌های رهنما (نسخه ۲)

مرکز پخش: مشهد مقدس، حرم مطهر، نبش باب الجواد علیه السلام، فروشگاه عرضه محصولات رضوی

تلفن: ۰۵۱-۳۲۲۸۵۲۰۴